

14.11.2022

SA/2022/67046

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle

Viite: Lausuntopyyntö 1.11.2022

Asia: HE 211/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030

Suomen Akatemia kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 keskeisenä tavoitteena on parantaa valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen tasoa, ennakoitavuutta ja pitkäjänteisyyttä. Laissa säädettäisiin valtion talousarvioon vuosina 2024–2030 otettavien tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarkoitettujen valtuuksien ja määrärahojen yhteismäärästä. Valtuuksien ja määrärahojen määrää lisättäisiin tasaisesti vuosittain. Tarkistusten tulisi johtaa siihen, että valtuuksien ja määrärahojen määrä vuonna 2030 vastaisi laskennassa käytetyn talousennusteen vallitessa 1,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Akatemian näkemyksen mukaan riittävä rahoitustaso ja sen ennakoitu kehittyminen tukevat uusien, innovatiivisten avausten syntymistä T&K -toiminnassa ja luovat tärkeän perusedellytyksen myös tutkimuksen perustuvan monimuotoisen vaikuttavuuden lisäämiselle. Tämä lisää suomalaisen T&K -toiminnan kansallista ja kansainvälistä kiinnostavuutta ja tukee osaajien rekrytointia niin julkiselle kuin yksityisellekin sektorille kansallisesti ja kansainvälisesti.

Elämme aikakautta, jossa kohtaamme samanaikaisesti useita monimutkaisia ja toisiinsa kytkeytyviä muutoksia ja kriisejä. Vaikka tämä haastaa meidän monin tavoin, tilanne tarjoaa myös uusia toimintamahdollisuuksia sekä yksityiselle että julkiselle sektorille. Kansainvälisesti kilpailukykyinen ja yhteiskunnan uudistumista tukeva TKI-toiminta ei voi toteutua ilman kilpailukykyistä ja uudistuvaa osaamisen tasoa. Akatemia kiittääkin nyt lausunnolla olevaa

lakiesitystä siitä, että siinä on nostettu keskeiseksi Suomen voimavaraksi osaamisen taso ja sen potentiaali Suomen kilpailukykyyn ja hyvinvoinnin innovatiiviselle kehittämiselle.

Maailmanpoliittinen tilanne korostaa tiedon ja osaamisen huoltovarmuutta, jonka edellytys on riittävä rahoitus ja TKI-järjestelmän kehittäminen tasapainoisesti. Lakiesitys antaisi toteutuessaan systemaattiselle ja tasapainoiselle kehittämiselle vahvan pohjan, jonka avulla voisimme aiempaa paremmin vastata nykyisiin ja tulevaisuuden haasteisiin ja toisaalta hyödyntää eteen aukeavia mahdollisuuksia.

Kansainvälisesti kiinnostavan ja kilpailukykyisen osaamisen karttuminen ja osaamisen uudistuminen vaativat riittävät ja ennakoitavat resurssit sekä vahan tuen eri toimijoiden yhteistyön tiivistämiselle.

Akatemia haluaa myös korostaa Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskevan monivuotisen suunnitelman laajapohjaisen valmistelun merkitystä eri toimijoiden sitoutumiseksi yhteisiin tavoitteisiin. Tämä edistää toimeenpanon tehokkuutta ja vaikuttavuutta.

Jotta lisärahoituksesta saataisiin mahdollisimman suuri hyöty irti, riittävä resurssointi Suomen Akatemian ja Business Finlandin toimintamenoihin on välttämätöntä. Tämä mahdollistaa TKI-toimijoiden tehokkaamman aktivoinnin, yhteistyön tiivistämisen ja siten jaettavan TKI-rahoituksen suuremman vaikuttavuuden. Akatemia kiittää siitä, että lakiesityksessä on nyt selkeästi määritelty se, että valtuuksien tasokorotuksen edellyttämän toimintamenojen lisärahoitus on tarkoitus kattaa rahoituslain mukaisista T&K -rahoituksen korotuksista.

Akatemia kannattaa lakiesityksen tavoitetta siitä, että T&K -rahoituksen tason tarkistuksessa on harkinnanvaraisuutta ja siinä voidaan huomioida myös laskusuhdanteet. Rahoituksen ennakoitavuuden kannalta on kuitenkin erityisen tärkeää, että esityksen mukaisesti rahoitustason tarkistaminen ei vaikuttaisi aiempina vuosina budjetoituun T&K -menojen tasoon eli se ei vähentäisi aiempia korotuksia. Tämä lisää rahoituksen ennustettavuutta ja luottamusta, jotka ovat keskeisiä edellytyksiä rohkealle ja uutta luovalle T&K -toiminnalle ja eri sektoreiden yhteistyön tiivistämiselle.

Rahoitusta voitaisiin lakiesityksen mukaan korotuksen vähentämisen sijaan kohdentaa myös julkiseen T&K -toimintaan, jos arvioitaisiin, että yksityisten T&K -investointien edellytyksiä voitaisiin näin tehokkaammin edistää. Akatemian näkemyksen mukaan tällainen mahdollisuus tukee laajasti T&K toiminnan monimuotoista vaikuttavuutta.

Suunnittelun, toimeenpanon ja seurannan kannalta on tärkeää, että kaikilla toimijoilla on yhdenmukainen käsitys siitä, miten rahoituskokonaisuus rakentuu ja miten siinä kokonaisuudessa rahoitusta tasaisesti lisättäisiin siten, että valtion T&K -rahoitus nousisi yhteensä 4,2 mrd. euroon vuonna 2030. Lakiesityksessä on lausuntokierroksen pohjalta nyt hyvin selvennetty lain tavoitetta valtion rahoituksen kokonaismäärän kehittymisen askeleista,

SUOMEN AKATEMIA

rahoituksen kohdentamisesta valtuuksiin ja määrärahoihin, laskentatavan perusteita sekä sitä, että kaikki T&K -toimintaan suunnattu rahoitus laskettaisiin mukaan kokonaissuman riippumatta siitä, mille momentille rahoitus olisi valtion talousarviossa osoitettu.

Akatemia näkee, että lakiesitys on hyvin oikea-aikainen ja välttämätön Suomen kestävän kasvun tukemiseksi. Lakiesitys antaisi toteutuessaan vahvan tuen Suomen T&K -toiminnan kehittämiselle kansainvälisesti kilpailukykyisemmäksi ja lisäisi merkittävästi mahdollisuuksia rakentaa myös pitkäjänteisiä paikallisia, kansallisia ja kansainvälisiä yhteistyökumppanuuksia eri toimijoiden kesken. Tämä vahvistaisi T&K -toiminnan laatua, vaikuttavuutta ja uudistumista ja tukisi siten osaamisemme nykyistä parempaa hyödyntämistä eri sektoreiden kehittämisen ja yhteiskunnan toimintaa haastavien muutosten edellyttämien ratkaisujen löytämiseksi.

Pääjohtaja

Paula Eerola

Ylijohtaja, tutkimus

Riitta Maijala